

kılabilirdi. Bütün bu eksikliklere rağmen çalışma, Selahaddin dönemi merak eden sıradan okuyucunun yanı sıra akademik çalışma yapanlar için de bir başucu kitabı mesabesinde.

Ziya POLAT

(Arş. Gör., Mardin Artuklu Üniversitesi,
Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü)

Cahiliye Araplarının Ulûhiyet Anlayışı, ed. M. Mahfuz Söylemez,
(Ankara; Ankara Okulu, 2015.)

Editörlüğünü M. Mahfuz Söylemez'in yaptığı Cahiliye Araplarının Ulûhiyet Anlayışı başlıklı eser "Cahiliye Dönemi Araplarının Allah İnancı ve Ulûhiyet Anlayışı" konulu çalıştayda sunulan tebliğlerden oluşmaktadır. Eserde Cahiliye Araplarının zihnindeki din mefhumu bütün yönleriyle ele alınmaya çalışılmıştır. Metinlerdeki ifadelerden anladığımız kadarıyla sunulan tebliğlerin sıhhatli bir tarih yazımı oluşturmakla birlikte Kur'an mesajının doğru anlaşılmasına katkı yapmak gibi iki önemli amacı bulunmaktadır.

"Cahiliye Arap İnancında Putların Yeri" başlıklı ilk bölüm, kitabın editörü M. Söylemez tarafından kaleme alınmıştır. Yazar burada öncelikle İbrahim (as) ve İsmail'in (as) soyundan gelmeleri ile övünen Cahiliye Araplarının tevhid ve teslimiyetin sembolü bu iki nebinin mirasını ne zaman ve nasıl terk ettiklerine dair tartışmalara işaret etmektedir. İslam Tarihi kaynaklarında zikredilen Amr bin Luhayy hadisesi her ne kadar çoğu tarihçi tarafından putperestliğin Mekke'ye girişine ilişkin önemli ipuçları sunsa da, inançlarına bağlılıkları ile bilinen Arapların bir anda şirki tercih ettiklerini iddia etmek yazara göre pek makul gözükmemektedir (s. 11). Dolayısıyla Amr bin Luhayy'ın put ihracından önce putperestliğin Mekke'de var olduğunu kabul etmek daha doğrudur. Buna rağmen Amr bin Luhayy'a ilişkin aktarılan rivayetin Mekkeli Arapların inanç tecrübesindeki bir kırılma olduğu ifade edilebilir. Nitekim Söylemez, Amr bin Luhayy'ın Mekke'nin sarsılan imajını düzelterip, bölgeyi yeniden bir ticaret merkezi yapmak için çevre kabilelerin putlarını

Kâbe'ye getirdiğini söylemektedir (s. 12). Böylece pek çok kabile putu itibar ve meşruiyet kazanırken, Kâbe'ye sokulan putlar aracılığıyla Mekke'nin önemi daha da artacak ve her put ait olduğu kabileyi temsil edecektir.

Putperest olmalarına rağmen Araplar nezdinde Kâbe'nin çok önemli olduğu bilinmektedir. Amr bin Luhayy'ın bu girişimi, kabilelerin kendi putlarına tapmakla birlikte diğer kabile putlarının mukaddesliğini de kabul etmelerine neden olmuştur. Bu durumu açıklamaları bakımından Kâbe'de bulunan Meryem ve İsa figürleri güzel bir örnektir. Buradan hareketle Amr'ın Kâbe'yi bir panteona dönüştüren bu müdahalesi sebebiyle Mekke'de pagan inancını başlatan ilk kimse olarak anıldığı söylenebilir.

Yazar, Arapların putperest olmakla birlikte İbrahim'in dininden kalma uygulamaları tamamen terk etmediklerini ve Allah'ı tanrıları panteonunun zirvesindeki ilahların ilahı olarak gördüklerini ifade eder. Yine bazı ölü gömme uygulamalarına atıfta bulunarak ahiret inancını kabul eden Arapların bulunduğunu da ekler. Buna rağmen neden puta taptıkları sorusuna ilişkin ise dört noktaya işaret eder. Buna göre, putların insan ile tanrı arasında şefaatçi oldukları, putları memnun etmenin Allah'ı memnun edeceği düşüncesi, putların Allah'ın temsilcisi oldukları ve putların şerlerinden emin olmak istemeleri gibi nedenlerden ötürü Arapların putlara taptıklarını zikreder (s. 16). Akabinde Arapların putlara nasıl tazimde bulduklarına ilişkin bir tasnif yapar ve böylece İbrahim'den (as) miras kalan uygulamaların nasıl tahrif edildiğini gözler önüne serer. Yine putların şekil ve sıfatları hakkında da detaylı bir izaha başvuran Söylemez, meşhur olan bazı putların incelemesini yaparak makalesine son verir.

Kitabın ikinci makalesi Arap dinindeki kehanet inancını sorgulamaya yönelik olup Âdem Apak tarafından kaleme alınmıştır. Bindiği gibi Cahiliye Araplarının din anlayışında cin veya şeytanla irtibatlı olduğu düşünülen kâhinlerin önemli bir yeri vardır. Metafizik âlemin yeryüzündeki elçileri mesabesinde olan kâhinlerin "ihtilafları çözmeye, kayıp eşyaları bulma, geçmiş ve gelecekte haber verme, rüyaları tabir etme ve hastaları iyileştirme" gibi işlevleri olduğu inancı söz konusudur. Peygamberimizin (s) dedelerinden Kusa'y'ın Mekke'nin idarecisi olarak belirlenmesi, Ümeyye ve Haşim arasındaki mücadelenin neticelenmesi, Abdülmüttalib'in oğlu Abdullâh'ı kurban etmesinin engellenmesi gibi tarihsel ehemmiyete

haiz vakaların dönemin kâhinlerinin kararları doğrultusunda gerçekleştiği söylenir. Kehanetin böylesi bir öneme sahip olması ve onun kutsal ile ilişkilendirilmesi yazara göre Hz. Peygamber'in (s) risaleti esnasında Cahiliye Araplarını nübüvvet müessesesinin kendisine yönelik olumsuz bir tavır almaktan alıkoymuştur. Şiirin cinler tarafından şairlere ilham edildiğine inanan Arapların aynı şekilde kâhinlerin de cin ve ya görünmeyen varlıklarla irtibatlı olduklarına inanmaları vahiy fenomeninin Araplar nezdinde bildiğini ya da en azından kabul edilebilir bir olgu olduğunu ortaya koymaktadır (s. 65). Ayrıca kehanet ile kutsal arasında var olduğu sanılan ilişkiden ötürü, Allah Resulü (s) geçmiş ve gelecekte haber verdiği için kâhin; aktardığı vahyin şiir üstü yetkin dili sebebiyle de mecnun olmakla itham edilmiştir. Bu itham dahi kehanet müessesesinin Araplar nezdindeki önemini ortaya koyması açısından son derece önemlidir.

Yazar, kehanet ve arrafet tanımlarının farkına değinerek Cahiliyede kehanetin ehemmiyetine dikkat çekmiş, sonrasında ise Hz. Peygamber'in (s) nübüvvetinin bazı kâhinler tarafından daha önce dile getirilmesi meselesine eğilmiştir (s. 55). Akabinde ise Kur'an ve hadislerde kehanete ilişkin yer alan ifadeleri belirterek kehanetin İslam dininde kesin olarak yasaklandığının altını çizmiştir (s. 77). Nübüvvetin zuhuru ile birlikte kehanet ve arrafetin kısa süre içerisinde itibar kaybettiği ve öncesinde olduğu gibi meşhur kâhinlerin yetişmediği muhakkaktır. Ancak gerek kehanetin önem kaybetmesi, gerekse kehanetin İslam tarafından yasaklanması kehaneti tamamen ortadan kaldırmamıştır. Çünkü geçmiş ve geleceğin bilinmesi insanlığın en temel meraklarından olagelmıştır. Bu sebeple günümüz insanında hala cahiliyeden kalma bu âdetin yaşandığı görülmektedir.

"İslam Öncesi Arapların Düşünce Dünyasında Cin ev Şeytanın yeri" başlıklı üçüncü makalenin sahibi Korkut İndi Arapların cin telakkisine odaklanmış; "cin" ifadesinin etimolojisine ve ontolojisine ilişkin İslam tarihi kaynaklarında yer alan rivayetleri değerlendirmiştir. Cin ifadesinin insan duyu ve kavrayışının ötesinde kalan ruhsal güçler veya varlıklar olarak tanımlandığının altını çizen yazar "cin" ifadesini, melek ve şeytan olarak ifade edilen varlık türlerinin ait olduğu bir üst kategori olarak zikretmektedir (s. 80). Cinlerin insanlara fayda ve zarar verdiği inancından ötürü, cinlerin iyi olanları melek; kötü olanları ise şeytan şeklinde nitelendirilmiştir.

Ayrıca "hin" adı verilen insan ve cin formu arasında Âdem'den öncede var olduğuna inanılan başka bir varlık kategorisinden de bahsedilmektedir.

Cinlerin varlığına ilişkin değerlendirmelerin yanı sıra yazar ekseriyetle cinlerin bir tapım objesi olarak görülüp görülmediği meselesi ile ilgilenmiştir. Bu doğrultuda konuya ilişkin rivayetleri aktararak Araplardaki cin inancının ana hatlarını ortaya koymuştur (s. 80). Rivayetlerden hareketle cinlere tapımın bir sığınma ve korku psikolojisinin ürünü olduğu düşünülmüştür. Cinler, kimi kaynaklarda Allah'ın akrabaları olarak görülmekte, kimilerinde ise Allah'ın yeryüzündeki temsilcileri olarak yer almaktadır. Yine cinler şiir ve kehanetle ilişkilendirilmiş ve her şair ve kâhinin bir cini olduğuna inanılmıştır. Daha çok ıssız bölgelerde, ağaçlarda, mağaralarda yaşadığı düşünülen cinlerin şerlerinden sığınmak için Araplar cin kategorisi içerisinde yer alan meleklerle de tazimde bulunmuştur. Melekleri dışı formda kabul eden Araplar, Kur'an'da zikredilen Lat, Menat ve Uzza'nın da meleklerin sureti olan tanrıçalar olduklarına inanmaktadır.

Kaynaklarda cinlerin varlığına ve cin inancına ilişkin yer alan rivayetlere yer vermesine rağmen yazar bu rivayetler eşliğinde oluşan algının cinlere ilişkin hakikati yansıtmadığını düşünmektedir. Yazara göre Kur'an'da zikredilen cin mefhumu Hicaz Araplarının etkileşimde bulunduğu coğrafyaya ait mitolojik anlatımlardan etkilenerek farklılaşmıştır. Konuya ilişkin itirazını daha detaylı bir şekilde yayına hazırladığı başka bir çalışmada ele alacağını ifade eden İndi, kısaca cin ifadesinin Mekke ve Necid arasındaki bölgede yaşayan bazı kabileleri tasvir ettiğini düşünmekte ve yüceltmeci peygamber anlayışının bir neticesi olarak farklı algılandığını iddia etmektedir (s. 96).

M. Hanefi Palabiyik tarafından kaleme alınan dördüncü makale ise Arap Cahiliyesinde din ve din adamı algısını tartışmaktadır. Hemen hemen kadim dinlerin hepsinde önemli bir fonksiyon icra eden din adamı kimliği Arap cahiliyesinde de ehemmiyetli bir role haiz olduğu bilinen bir gerçektir. Bu ehemmiyetin idrak edilmesi gayesiyle yazar öncelikle İbrahim Karslı'ya ait konu ile ilgili bir araştırmaya referansla din adamı kimliğine ilişkin tarifleri zikreder. Buna göre din adamı; fizik dünya ile metafizik dünya arasında duran aracı, ayinleri usullerine göre yöneten kişi, sıradan insanlardan

farklı ruhsal güçlere sahip, kutsal metinleri ve ilahi iradeyi yorumlama yetkisine haiz olan kimse olarak tarif edilir (s. 99). Bu tanımlardan anlaşılacağı üzere din adamı olarak ifade edilen kişinin bir yüzü metafizik âleme dönük iken, öteki yüzü fizik âlemedir. Pek çok dini gelenekte görülen, şaman, kaman, kam, kâhin, rahip, brahman gibi sıfatları taşıyan kimseler bu nevidendir.

İslam öncesi Arapların kabileler halinde yaşaması, kabile hayatına ait ilkel olarak addedilen tapım şekillerinden izler taşımasına sebep olmuştur. Bu tespite göre Arap putperestliğinin basitten karmaşığa doğru bir evrim gerçekleştirdiği ifade edilir. Yazar, bünyesinde totemist, animist, natüralist unsurlar taşıyan Arap dininin zaman içerisinde fetiş tapıcılığından put tapıcılığına yöneldiğini kaydetmektedir (s. 107). Bu değişimin en etkin müsebbibi ise Amr bin Luhayy'dır. Tanrıyı bir insan suretinde tasavvur eden putlara yönelme eylemi, putperestliğin ileri aşaması olarak görülmektedir. Bu safhada putları için özel mekânlar tayin eden Araplarda, bu mekânların ve putların hizmetini gören sadin, hacib ve kahin olarak isimlendirilen din adamları bulunmaktadır. Bu din adamlarından sadin, putlara ait mekânın güvenliğinden sorumlu iken, hacib ise bu mekânın kapısında duran muhafızdır. Din adamlarının görevleri yalnızca güvenliğe ilişkin değildir. Bunun haricinde mekânların temizlenmesi, hac ziyareti için hazırlanması, nesî işleminin yapılması ve fal oklarının çekilmesi gibi işlerden de sorumludurlar. Daha çok dini görevler olarak değerlendirilebilecek bu vazifelerin haricinde din adamlarının siyasi, askeri, mali ve adli görevleri de vardır (ss. 111-116).

Başlıktan da anlaşılacağı üzere oldukça geniş bir perspektife yoğunlaşan makale ister istemez kitap içerisinde diğer makalelerde yer alan hususları da yeniden gündeme getirmektedir. Ancak özellikle Arap zihnindeki din mefhumunun hatlarının bilinmesinde önemli detaylar aktararak bir anlamda İslam öncesi Arap dininin fotoğrafını sunmaktadır.

İslam öncesi Arap dininin en tartışmalı konularından birisi olan Hanif kimliği kitabın beşinci makalesinde Adnan Demircan tarafından ele alınmıştır. Kur'an nazil olmadan önce kendilerine hanif denilen kimselerin Kur'an'da yer alan "haniflik" ifadesinden hareketle değerlendirilmeleri "Hanif" kimliğinin anlaşılmasını zorlaştırmaktadır. İfadenin Sami dillerinde var olan "ikiyüzlü, kötülüğe meyilli, yoldan sapmış" şeklinde tanımlanan anlamının aksine Müslüman

dilbilimcilerin eserlerinde “Müslüman, İbrahim’in dinine bağlı, istikamet üzere olan” gibi anlamları bulunmaktadır. Dolayısıyla sözlüklerde yaygın olarak hanif kelimesinin Kur’anî anlamı yer almakta, bu sebeple Kur’an öncesi tarihi bir kimliği anlamada anakronik bir hataya düşüldüğü görülmektedir. Bu nedenle Demircan iki tanımı birbirinden ayrı değerlendirme zaruretine işaret etmektedir (s.149).

Kimisi Hz. Peygamber’in (s) davetine yetmişmiş, kimisi ise risalet öncesinde ölmüş hanif kimselerin puta tapmadıkları ifade edilir. Arapların yaygın olan inançlarından yüz çevirmelerinden ötürü kendilerine olumsuz manada hanif denmiş; bu kimseler de bu olumsuz ifadeyi kendileri açısından olumlu bir tavrı nitelemesinden ötürü kabul etmiştir.

Demircan, aralarında Kus bin Saide, Varaka bin Nevfel, Osman bin Huveyris ve Ubeydullah bin Cahş gibi meşhur isimlerin bulunduğu Haniflerin, “Haniflik” özel adı ile kurumsallaşmış bir dine mensup olduklarını söylemenin yanlış olacağını ifade etmektedir (s. 159). Bu kimselerin ortak tavrının putlardan yüz çevirmek olması, kendilerinin ortak bir isimlendirmeye maruz kalmalarına sebep olmuştur. Nitekim bu isimlerden kimisinin tabii olduğu bir din bulunmazken, kimisinin Hıristiyan olduğu bilinmektedir.

Hanif ifadesi Kur’an’da ise sürekli olarak İbrahim’i (as) nitelemek için kullanılmış ve İbrahim’in (as) Müşriklerden, Hıristiyanlardan ve Yahudilerden beri olduğuna işaret etmiştir. Görüyoruz ki Kur’an, hanif kelimesine müşrikler arasındaki kullanımını çağrıştıracak bir şekilde “putperestlikten uzak duran” anlamında olumlayarak yer vermiştir. Bu nedenle yazara göre nüzul dönemi itibariyle kelimenin sahip olduğu olumlu anlamı, daha öncesindeki tarihsel bir kimliği izah ederken kullanmamak esas olmak zorundadır (s. 165)

Şevket Kotan tarafından yazılan son makale ise İslam öncesi Arapların Allah inancını tartışmaktadır. Cahiliye Araplarının nasıl bir Allah tasavvuru vardı ve putlara tapmakla birlikte Allah’ı en yüce güç kabul eden bu toplum ile Allah arasındaki uzaklığın sebebi neydi şeklindeki sorular etrafında değerlendirmelerin yapıldığı makalede Kotan, Arapların Allah inancının anlaşılması için İslam Tarihi kaynaklarından ziyade Kur’an’ın esas alınmasını öngörmektedir (s. 169). Kur’an öncesinde yazılı bir kaynağı bulunmayan Araplara ilişkin tarih yazımı İslam ile başlamıştır. Kotan bu hususun

gerek İslam öncesi Arapların tarihini gerekse Kur'an'ın mesajını anlamada zorluklar çıkardığını öne sürmektedir. Kur'an'dan elde edilen yorumun tarih yazımını, tarih yazımı neticesinde kalıplaşmış olan anlayışında Kur'an'ın anlaşılabilir mesajını etkilediğini düşünmektedir. Yazar bu bağlamda cahiliye Arapları ifadesinin dahi yeniden düşünülmesi gerektiğini belirtmektedir (s. 168). Bu ifade Kur'an'ın mesajına muhatap olmuş ve ona yüz çevirmiş özel bir grubun tutumunu ifade ederken, ifadeyi genelleştirip bütün Hicaz Araplarına teşmil ederek kullanmak Arap zihnindeki din ve ilah tasavvurunu anlamayı zorlaştıracaktır. Bu nedenle öncelikle Arapların homojen bir toplum olmadığını kabul etmek, sonrasında ise Kur'an'ın mesajına muhalefet eden topluluğu dönemin tarihsel zemininde Kur'an ayetleri eşliğinde değerlendirmek gerekmektedir (s. 169).

Kotan, Arapların Allah tasavvuru hakkında doğru bir yargıya ulaşmak için ilk olarak Arapların dinlerinde lakayt kimseler mi yoksa dinlerine sıkıca bağlı kimseler mi olduğunu sormakla işe başlar (s. 172). Kur'an'ın mesajına muhatap olup Müslüman olan Arapların İslam'ın yayılması için her türlü fedakârlığı esirgememeleri, yine aynı şekilde cahiliye inancında ısrarcı olan müşriklerin de şirki muhafaza etmek için oldukça gayretkeş bir tutum içinde olmaları göstermektedir ki, nüzul ortamının Arap toplumu dinlerine bağlı kimselerdir. Ancak bu bağlılık bütün bir Hicaz Araplarına teşmil edilemez. Bu noktada Ahmesi ve Hill Arapları şeklinde yapılan ayırım önemsenmek zorundadır.

Yazar, Mekke ve çevresinde yaşayan; kendilerini ehlullah olarak nitelendirilerek Arap toplumu içerisinde özel bir statüye sahip olan Ahmesilerin hayatlarının merkezinde Allah olduğunu zikretmektedir (s. 175). Zaten kendilerine ehlullah demeleri de bu durumun açık kanıtıdır. O halde Allah'ı bu kadar önemseyen bir topluluk nasıl olur da putperestliğin bayraktarlığını yapmaktadır? Kotan'a göre bu da Allah'a aşırı tazimden kaynaklanmaktadır (s. 177). Yani Allah'ın kendisine doğrudan yakarılamayacak kadar yüce olduğu düşüncesi nedeniyle zamanla aracı varlıklar devreye sokulmuş ve yine zamanla tapımın şekli merkezinde putlar yer almıştır. Bununla birlikte bu değişim Allah'ı terk etmek olduğu düşünülmemiştir. Nitekim Kur'an'da hesaba çekildiklerinde "...biz şirk koşanlardan değildik" diyerek kendilerini savunacak olmalarının haber verilmesi de bu durumu desteklemektedir. Elbette ki, bu

yaklaşım onların şirk inancının mensupları olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Ancak, Ahmesiler haricindeki Hill Arapları incelendiğinde görülecektir ki, bu kimselerden Yahudilik, Hıristiyanlık, Mecusilik ve diğer dinlere mensup isimler veya kabileler bulunmaktadır. Dolayısıyla Hicaz bölgesinde Hz. İbrahim ve Hz. İsmail'den beri risalet asrına dek Allah inancının var olduğu tartışılmaz bir gerçek olarak belirmektedir. Tevhid inancı Arapların diğer dinlere mensup kimselerden etkilenmeleri nedeniyle zamanla sarsılmış ve yerini putperestliğe bırakmıştır. Buna rağmen yazara göre Araplar daima Allah'ı taptıkları putlardan üstün görmüştür (s.182).

Bilal PATACI

(Arş. Gör., İstanbul Üniversitesi,
İlahiyat Fakültesi)

MİLEL VE NİHAL

inanç, kültür ve mitoloji araştırmaları dergisi

Cilt/Volume: 11 Sayı/Number: 2 Temmuz – Aralık / July – December 2014

ISSN: 1304-5482

Bu dergi uluslararası EBSCO HOST Research Databases veri indeksi ve TÜBİTAK-ULAKBİM Sosyal ve Beşeri Bilimler Veri Tabanı tarafından taranmaktadır.

Sahibi / Owner

Milel ve Nihal Eğitim, Kültür ve Düşünce Platformu Derneği adına Şinasi Gündüz

Yazı İşleri Sorumlusu / Legal Representative

Yasin Aktay

Editör / Editor

Şinasi Gündüz

Danışor Yrd. / Co-Editor

Cengiz Batuk

Hakan Olgun

Yayın Kurulu/ Editorial Board*

Alpaslan Açıkgeçenç, Ayaz Akkoyun, Yasin Aktay, Mahmut Aydın,
Cengiz Batuk, Şinasi Gündüz, İbrahim Kayan, Hakan Olgun, Necdet Subaşı,
Burhanettin Tatar

Danışma Kurulu/Advisory Board*

Baki Adam (Prof. Dr., AÜ); Mohd. Mumtaz Ali (Prof. International Islamic U. Malezya); Adnan Aslan (Prof.Dr., Süleyman Şah Ü.); Kemal Ataman (Doç.Dr., Uludağ Ü.); Mehmet Akif Aydın (Prof. Dr., Marmara Ü.); Yılmaz Can (Prof. Dr., OMÜ); Ahmet Çakır (Doç. Dr., OMÜ); Mehmet Çelik (Prof. Dr., Celal Bayar Ü.); Waleck S. Dalpour (Prof. University of Maine at Farmington); İsmail Engin (Dr., Berlin); Cemalettin Erdemci (Prof.Dr. YYÜ); Tahsin Görgün (Prof.Dr., 29 Mayıs Ü.); Ahmet Güç (Prof.Dr., Uludağ Ü.); Recep Gün (Doç. Dr., OMÜ); Ö. Faruk Harman (Prof.Dr., Mar.Ü.); Erica C.D. Hunter (Dr., Cambridge U.); Mehmet Katar (Prof. Dr., A.Ü.); Mahmut Kaya (Prof. Dr., İ.Ü.); Sadık Kılıç (Prof.Dr., Atatürk Ü.); Şevket Kotan (Y.Doç.Dr., İ.Ü.); İlhan Kutluer (Prof.Dr., Mar. Ü.); George F. McLean (Prof. Catholic Univ., Washington DC); Ahmet Yaşar Ocak (Prof. Dr., Hacettepe Ü.); Jon Oplinger (Prof. University of Maine at Farmington); Ömer Özsoy (Prof.Dr., Frankfurt U.); Roselie Helena de Souza Pereira (Mestre em Filofia-USP; UNICAMP Brasil); Ekrem Sarıkcıoğlu (Prof.Dr., SDÜ); Hüseyin Sarıoğlu (Prof.Dr., İÜ); Bobby S. Sayyid (Dr. Leeds U.); Mustafa Sinanoğlu (Prof.Dr., 29 Mayıs Ü.); Mahfuz Söylemez (Prof.Dr. İÜ); Necdet Subaşı (Y.Doç.Dr., DİB); Bülent Şenay (Prof.Dr., UÜ); İsmail Taşpınar (Prof.Dr. Mar.Ü.); C. Sadık Yaran (Prof.Dr., OMÜ); Ali Murat Yel (Prof.Dr., Fatih Ü.); Hüseyin Yılmaz (Doç.Dr., YYÜ); Ali İhsan Yitik (Prof. Dr., DEÜ)

* Soyadına göre alfabetik sıra / In alphabetical order

Kapak ve Sayfa Tasarımı / Cover & Page Design

İnan Avcı

Baskı / Publication

Ladin Ofset - İstanbul, Haziran 2015

2.Mat. Sit. 3 NB 15 Topkapı İstanbul / İsmail Tüz 0212 501 24 18

Yönetim Yeri / Administration Place

Milel ve Nihal Eğitim, Kültür ve Düşünce Platformu Derneği
Fevzipaşa Cad. Şehit Mehmet Sarper Alus Sok. No: 5, K.: 3, Tel: (0212) 533 97 31 Fatih/İstanbul
www.milelvenihal.org e-posta: dergi@milelvenihal.org

Milel ve Nihal yılda iki sayı olarak altı ayda bir yayımlanan uluslararası hakemli bir dergidir.

Milel ve Nihal'de yayımlanan yazıların bilimsel ve hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir. Yayımlı dili Türkçe ve İngilizce'dir. Yayımlanan yazıların bütün yayın hakları *Milel ve Nihal*'e ait olup, yayıncının izni olmadan kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz ve elektronik ortama taşınmaz. Yazıların yayımlanıp yayımlanmamasından yaygın kurulu sorumludur.

MİLEL VE NİHAL

inanç, kültür ve mitoloji araştırmaları dergisi

ISSN: 1304-5482

Cilt/Volume: 11 Sayı/Number: 2
Temmuz – Aralık / July – December 2014

MİLEL VE NİHAL

inanç, kültür ve mitoloji araştırmaları dergisi

ISSN 1304-5482

Hakan OLGUN

Ugarit Metinleri Çerçevesinde
Baal Tapıcılığı ve İsrailoğulları'na Etkisi

Dursun Ali AYKIT

Falařalar veya Etiyopya Yahudileri

Mehmet ALICI

Sühreverdî'nin İşrâk Düşüncesini İnşâda
Kadim Etimolojilerin Yeri

Yasin MERAL

Yahudi Kaynaklarında
Ararat Dağları (Tekvin, 8:4)

Ahmet Erhan ŐEKERCİ

Ansiklopedist Bir Düşünür Olarak
Roger Bacon

Hasan ÖZALP

Descartes Felsefesinde
Kozmolojik Argüman Soruřturması

Evindar YEŐİLBAŐ

Mardin'de Hamza-i Kebir
Türbesi Üzerine Yeni Değeriendirmeler

ciilt: 11 sayı: 2 Temmuz - Aralık'14

